

Torah from Around the World

Misschien is de vraag naar het geloof in God niet zo belangrijk voor mij. Wat voor mij wel heel belangrijk is, is het verhaal dat wordt verteld en dat is verteld door meer dan honderd generaties Joden, duizenden jaren lang, en de macht die dat verhaal heeft in mijn leven en in dat van mijn familie.

Jonathan Safran Foer

Sjabbat 11 juni 2022/ 12 Siewan 5782, Naso, Bemidbar /Numeri 4:21 - 7:89

Tanach blz. 270 - 282

Haftara: II Divrei Hajamim/II Kronieken 6:1 - 17

Tanach blz. 1766 - 1768

Vertaler: Channa Kistemaker

Commentaar: **Rabbin Jonathan Sacks z"l** was bij leven opperrabbin van het Verenigd Koninkrijk.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.rabbisacks.org/covenant-conversation/naso/the-ethic-of-love/>

De ethiek van de liefde

Ik moet bekennen dat ik altijd ontroerd raak, wanneer ik deze woorden lees:

Zeg tegen Aharon en zijn zonen dat zij de Jisraëlieten met deze woorden moeten zegenen.

“Moge de Eeuwige u zegenen en beschermen,
moge de Eeuwige het licht van Zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn,
moge de Eeuwige u Zijn gelaat toewenden en u vrede geven.”

Als zij Mijn naam over de Jisraëlieten uitspreken, zal Ik hen zegenen. (Bemidbar/Numeri 6:23-27)

Dit zijn de woorden van een van de oudste zegenspreuken die er bestaat én die nog altijd gebruikt wordt. We reciteren ze dagelijks aan het begin van de ochtenddienst. Sommigen zeggen ze 's avonds voor het slapen gaan. We gebruiken ze om onze kinderen te zegenen op Erev Sjabbat. Ze worden vaak gebruikt om de bruid en bruidegom te zegenen op bruiloften. Ze worden ook veel gebruikt door niet-Joden. Hun eenvoud, hun cumulatieve structuur van drie woorden, vijf woorden, zeven woorden, hun stijgende beweging van bescherming naar genade naar vrede, maken ze allemaal tot een miniatuurjuweel van gebed waarvan de glans niet is afgenomen in de meer dan drieduizend jaar sinds hun formulering.

In voorgaande jaren heb ik geschreven over de betekenis van deze *brachot* (zegenspreuken). Dit keer stel ik drie verschillende vragen:

Ten eerste, waarom priesters? Waarom geen profeten, koningen, wijzen of heiligen?

Ten tweede, waarom de unieke vorm van de *birkat ha-mitswa*, de zegen die door de priesters werd uitgesproken over het gebod om de mensen te zegenen? Die luidt: "(...) die ons heeft geheiligd met de heiligheid van Aharon en ons heeft geboden Zijn volk *met liefde* te zegenen." [1] Geen enkele andere *bracha* over een mitswa voegt eraan toe dat ze met liefde moet worden gedaan.

Er is een discussie in de Talmoed over de vraag of opdrachten moeten worden uitgevoerd met de daarbij passende gerichtheid, *kavana*, of dat het verrichten ervan op zichzelf voldoende is. Maar gerichtheid is iets anders dan beweegreden. Gerichtheid betekent alleen dat ik de opdracht uitvoer omdat het een opdracht is. Ik handel bewust, met kennis, weloverwogen, in gehoorzaamheid aan de Goddelijke wil. Het heeft niets te maken met een emotie als liefde. Waarom vereist juist dit gebod als enige dat het met liefde gedaan wordt?

Ten derde, waarom moeten er mensen aan te komen om het volk te zegenen? Het is God die de mensheid en Zijn volk Israël zegent. Hij heeft geen menselijke tussenpersoon nodig. Onze passage zegt precies dit: "Als zij Mijn naam over de Jisraëlieten uitspreken, zal Ik hen zegenen." De zegeningen komen niet van de priesters, maar van God Zelf. Dus waarom van de priesters eisen dat ze "Zijn naam over het volk uitspreken"?

In antwoord op de eerste vraag zegt *Sefer ha-Hinnuch*[2] eenvoudig dat de priesters de heilige groep binnen het volk waren. Ze dienden in het Huis van God. Ze brachten hun leven door in Goddelijke dienst. Hun levenstaak was heilig. En dat gold ook voor de plek waar zij woonden. Zij waren de bewakers van heiligheid. Daarom waren zij de meest voor de hand liggende kandidaten om het heilige ritueel van Gods zegen over de mensen te brengen.

Rabbi Aharon Walkin gaf in het voorwoord van zijn *Matsa Aharon* een prozaïscher verklaring. De priesters hadden geen eigen grond. Hun inkomen bestond geheel uit de *mat'not kehuna*, de gaven aan de priesters, die het volk als geheel verplicht was hen te geven. Daaruit volgde dat ze er belang bij hadden dat het volk voorspoed zou genieten, want dan zou het ook hen voor de wind gaan. Ze zouden het volk zegenen met een genereus hart, gericht op hun welzijn, omdat ze daar zelf baat bij zouden hebben.

Rabbi Avraham Gafni opperde een derde verklaring.[3] We lezen dat bij de inwijding van de Misjkan, "[Aharon] strekte zijn handen naar het volk en zegende het." (Wajikra/Leviticus 9:22) Rasji zegt dat de zegen die hij de mensen bij die gelegenheid gaf inderdaad de priesterlijke zegen was zoals gespecificeerd in de sidra van deze week. De Ramban (Nachmanides) suggereert echter dat Aharons zegen misschien spontaan was, en omdat hij zo'n vrijgevigheid van geest toonde, kreeg hij van God de beloning dat het zijn nakomelingen zouden zijn die Jisraël in de toekomst zouden zegenen.

Hoe zit het dan met de verwijzing in de zegenspreuk om lief te hebben? Er zijn twee verschillende interpretaties: dat de verwijzing de priesters betreft, of dat die betrekking heeft op God.

De tweede interpretatie keert de woordvolgorde van de *bracha* om en leest het niet als "die ons gebod Zijn volk met liefde te zegenen", maar eerder als "die ons in liefde beval Zijn volk te zegenen." De *bracha* spreekt van Gods liefde, niet die van de priesters. Omdat God van Zijn volk houdt, beveelt Hij de priesters om hen te zegenen.[4]

De eerste lezing, grammaticaal aannemelijker, is dat het de priesters zijn die moeten liefhebben. Dit is de basis van de verklaring in de Zohar dat "een priester die niet van de mensen houdt, of een priester van wie de mensen niet houden, niet mag zegenen." [5] We kunnen alleen zegenen wat we liefhebben. Bedenk hoe de blinde en bejaarde Jitschak tegen

Esav zei: "Maak dat [voedsel] voor me klaar zoals ik het lekker vind, en breng me dat te eten; het zal me de kracht geven om je mijn zegen te geven voordat ik sterf." (Beresjiet/Genesis 27:4) Of het nu het eten was waar Jitschak van hield, of datgene wat het voedsel liet zien over Esavs karakter - dat hij genoeg om zijn vader gaf om voor hem het voedsel te vinden dat hij lekker vond -, Jitschak had de aanwezigheid van liefde nodig om de zegen te kunnen geven.

Waarom benoemt alleen de *bracha* voor deze mitswa dat hij met liefde moet worden uitgevoerd? Omdat het in alle andere gevallen de handelende persoon is die de *ma'ase mitswa* uitvoert, de handeling die de inhoud van de opdracht vormt. Uniek in het geval van de priesterlijke *brachot*, is dat de priester slechts een *machshir mitswa* is - iemand die het mogelijk maakt, niet een handelende persoon. Degene die handelt is God Zelf: "Laat ze Mijn naam plaatsen op de kinderen van Israël en Ik zal ze zegenen." De Kohaniem zijn slechts kanalen waardoor Gods zegeningen stromen.

Dit betekent dat ze onbaatzuchtig moeten zijn bij het uiten van de zegeningen. We laten God toe in de wereld en onszelf voor zover we onszelf vergeten en ons op anderen concentreren.[6] Dat is wat liefde is. We kennen dat uit het verhaal waarin Jaäkov, verliefd geworden op Racheel, akkoord gaat met de voorwaarden van Lavan: zeven jaar werken. Daar lezen we: "Zo werkte Jaäkov zeven jaar voor Racheel, maar voor zijn gevoel waren het maar een paar dagen, zoveel hield hij van haar." (Beresjiet 29:20) De commentatoren stellen de voor de hand liggende vraag: juist omdat hij zo verliefd was, hadden de zeven jaar toch als een eeuw moeten voelen? Het antwoord is even duidelijk: hij dacht aan haar, niet aan zichzelf. Er was niets egoïstisch in zijn liefde. Hij was gefocust op haar aanwezigheid, niet op zijn ongeduldige verlangen.

Er is echter misschien nog een verklaring mogelijk voor al deze dingen. Zoals ik heb uitgelegd in mijn commentaar op de sidra Achareé Mot - Kedosjiem, de ethiek van karakter.

De sleuteltekst van de heiligheidsethiek is Wajikra 19: "Wees heilig, want Ik, de Eeuwige, jullie God, ben heilig." Het is dit hoofdstuk dat de twee grote geboden van interpersoonlijke liefde leert, voor de naaste en voor de vreemdeling. De ethiek van heiligheid, onderwezen door de priesters, is de ethiek van liefde. Dit is zeker de basis van Hillels uitspraak: "Wees als de discipelen van Aharon, houd van vrede, streef naar vrede, houd van mensen en breng hen dicht bij de Tora."[7]

Die ethiek behoort tot het specifieke beeld van de priester, uiteengezet in Genesis 1, die de wereld ziet als Gods werk en de mens als Gods beeld. Ons bestaan, en het bestaan van het universum, zijn het resultaat van Gods liefde.

Door de mensen te zegenen, lieten de priesters hen zien wat liefde voor de medemens is. Hier is Maimonides' definitie van wat het is om 'je naaste lief te hebben als jezelf': 'Men moet zijn naaste loven en rekening houden met zijn geld, net zoals hij zijn eigen geld liefheeft, of zijn eigen eer wil beschermen.'[8] Het zegenen van de mensen toonde aan dat je het beste voor hen wilde – en het beste voor hen willen is wat hen liefhebben betekent.

Zo waren de Kohaniem een voorbeeld voor het volk door deze publieke uiting van liefde – of wat we tegenwoordig 'het algemeen welzijn' zouden noemen. Zo moedigden ze een samenleving aan waarin iedereen het welzijn van iedereen nastreefde. Zo'n samenleving is gezegend, omdat de banden tussen haar leden sterk zijn en omdat mensen de belangen van de natie als geheel boven hun eigen privévoordeel stellen. Zo'n samenleving wordt door God gezegend, terwijl een zelfzuchtige samenleving niet door God gezegend wordt of kan worden gezegend. Geen enkele zelfzuchtige samenleving heeft lang standgehouden.

Vandaar onze antwoorden op de vragen: waarom de Kohaniem? Omdat hun ethiek de nadruk legde op liefde - voor naaste en vreemdeling - en we liefde nodig hebben voordat we kunnen zegenen. Liefde wordt genoemd in de *bracha* over het gebod, want liefde is hoe zegeningen de wereld binnenkomen. En waarom schenken mensen de zegen, in plaats van dat God dat Zelf doet? Omdat de Kohaniem rolmodellen moesten zijn van wat het betekent voor mensen om voor het welzijn van anderen te zorgen. Ik geloof dat Birkat Kohaniem een essentiële boodschap voor ons bevat: een samenleving waarvan de leden elkaars welzijn zoeken, is heilig en gezegend.

[1] Sotah 39a, Sefer ha-Chinnuch.

[2] Sectie 378.

[3] R. Avraham Gafni, *Be-Inyan Birkat Cohanim, Zachor le Avraham*, 1996, 523-531.

[4] Rabbi Yerucham Perla, commentaar op Rabbi Saadia Gaon, *Sefer Mitzvot Gadol*, 16.

[5] Zohar III, 147b; zie Magen Avraham, 128:18.

[6] Sotah 5a: "Van een ieder die met arrogantie behept is, zegt de Heilige Gezegend zij Hij: hij en ik kunnen niet in dezelfde wereld leven."

[7] Mishnah Avot 1:12.

[8] Maimonides, *Hilchot Deot* 6:3.